

finder derfor Anledning til at fremkomme med nogle Oplysninger, som jeg haaber vilde godtgøre, at Bornholm ikke er særlig favoriseret i saa Henseende fremfor den øvrige Del af Landet. De Laan, Statskassen har ydet til Støtte for Havnevesenet paa Bornholm, andrage i alt 746,300 Kr. Dette Beløb er udlånt paa følgende Maade: 112,500 Kr. ere udlånte til Havne paa de Wilkaar, at Summen skal forrentes med 4 pCt. og afdrages med 2 pCt. aarlig. Dernæst er 416,500 Kr. låante paa den Betingelse, at der er Rente- og Afdragsfrihed i kortere eller længere Tid, men efter Udløbet af denne Tidsfrist skulle de forrentes og afdrages paa samme Maade som de for nævnte, og endelig er der lånt til Vaadehavne 217,300 Kr. paa de Wilkaar, at Laanet er rentefrit, men at det skal afdrages efterhaanden, som vedkommende Havn ved de Indtægter, den har, faar Raad til at betale Afdrag. Der er altsaa, som sagt, tilflydt Bornholm til Kommunikationsforhold af denne Art et Beløb, som andrager 746,300 Kr., men deraf er allerede afdraget noget over 40,000 Kr. Dersom de Herrer ville sammenligne den Kapital, der af Statskassen er anbragt til saadanne almenyttige Foranstaltninger, vedrørende Kommunikationsforhold paa Bornholm, med, hvad der ydes til den øvrige Del af Landet — jeg behøver blot at gøre opmærksom paa det ene Punkt, at der for Tiden staar 191 Millioner i vort Jærnbanevesen — og anstille en Sammenligning mellem Udbyttet af den i Jærnbanerne anbragte Kapital og Udbyttet af disse Laan til Bornholms Havne, vil det vise sig, at Forfællen ikke bliver synderlig stor. Ville De dernæst sammenligne Folkemængden paa Bornholm med Folkemængden i hele Landet, ville De finde, at Bornholms Befolkning udgør omkring $\frac{1}{60}$ af hele Landets Befolkning, og dersom altsaa Tilskuddet til Bornholms Havne skulde staa i Forhold til, hvad der ydes til Kommunikationsforholdene i hele Landet, skulde der ydes til Bornholm mellem 3 og 4 Millioner. Jeg siger ikke dette for at komme ind paa det Tilskud, der gives til Befordringsvesenet i den øvrige Del af Landet — det har jeg ikke noget imod —, men jeg fremdrager det, fordi det ikke ganske forholder sig, som det undertiden siges, at Bornholmerne ere Tingets Kæle-

bægger, og jeg vil haabe, at Tinget vil have Sympati for, at Bornholmerne ogsaa fremtidig kunne faa Tilskud til de Foranstaltninger, der ere nødvendige for deres Kommunikationsvesen, og ikke vil modsætte sig det af den Grund, at Bornholm allerede har faaet saa meget i Forvejen.

Det er det ene Spørgsmaal, jeg vil gøre opmærksom paa. Men dernæst vilde jeg gerne henvende nogle Ord til den højtærede Kultusminister. Der er jo nogle ganske mærkelige Ruiner paa Bornholm; det er de mærkeligste Ruiner, vi have her i Landet, Ruinerne ved Hammershus. Man har fra Rigsdagens og Regeringens Side været enig om at yde et Tilskud af 1,000 Kr. aarligt til Vedligeholdelse af disse Ruiner. For et Par Aar siden blev man endogsaa enig om at bygge en Oplynsmandsbolig deroppe, som kostede 3,200 Kr. Jeg har ikke givet Anledning til denne Bevilling, og jeg var i Grunden ikke særlig stemt for den, men jeg havde dog ikke tænkt mig, at den skulde tilskynde til særegne Foranstaltninger, vedrørende Forholdene ved Hammershus. Jeg havde troet, at de 1,000 Kr., der vare bevilgede til Tilsyn og Udbedring deroppe, var et tilstrækkeligt Beløb, saa at der ikke kunde være Tale om at træffe særegne Foranstaltninger, vedrørende disse Forhold. Det har man imidlertid gjort i Commerens Løb. Man har fra Nationalmuseets Side med Ministeriets Tilladelse forordnet, at der skal betales Entree i en vis Tid af Aaret, fra Pinse til den 31. August, for Adgangen til disse Ruiner. Denne Ordning ere vi Bornholmere meget slet fornøjede med, og jeg tror, at jeg for sig, at der i den Henseende er Enstemmighed blandt os; der er ikke nogen Forskel i vore Anskuelser paa dette Punkt. Vi ønske ikke, at Ruinerne skal afspærres for de rejsende, eller at der skal løses Udgangsbort for at komme derind. Det er jo bekendt, at Bornholm bliver besøgt af Tusinder af rejsende Aar for Aar i stadig stigende Antal. Og vi ville nødig have, at de mange mærkelige Naturforhold og Severdigheder, som indbyde til Besøg, deriblandt disse Ruiner, ikke skulle være tilgængelige som hidtil. Navnlig ville vi Bornholmere, som ere vant til at se disse mærkelige Steder, nødig have indført, at vi, naar vi have Lyst og Beslighed dertil, skulle betale